

**VÁNOCE
U ČAPKŮ
ANEŽ**

KDO VÁS ZVE NA VEČÍREK?

OLGA SCHEINPFLUGOVÁ
(1902–1968)

Významná česká herečka, dlouholetá členka Národního divadla, známá nejen svým talentem, ale také charismatem a schopností ztvárnit široké spektrum rolí, od dramatických až po komediální. Manželství s předním českým spisovatelem a dramatikem Karlem Čapkem velmi ovlivnilo její smýšlení a umělecký růst. Mezi její nezapomenutelné výkony patří zejména postavy v hrách Karla Čapka (*Matka*) a dalších významných autorů (O. Wilde, G. B. Shaw). Kinematografií obohatila mnoha rolemi a ještě více svými divadelními hrami (*Okénko*, *Madla z cihelny*, *Dnes neordinuji*). Napsala 16 románů, 10 knih, 7 básnických sbírek, 10 divadelních her a 6 zrealizovaných z 12 filmových námětů. Vrcholu své tvorby dosáhla po okupaci, slávy ve velkých tragických a dramatických úlohách ze světového repertoáru, kterým vtiskla svůj intelekt, zkušenosti a velký talent.

KAREL ČAPEK
(1890–1938)

Jeden z nejvýznamnějších českých spisovatelů 20. století, romanopisec, dramatik, esejista a novinář. Důležitý intelektuál první republiky s vlivem na veřejné mínění, ctitel a zastánce prezidenta T. G. Masaryka. Proslavil se nejen svou stylistickou obratností, ale také hlubokým humanismem, kritickým pohledem na společnost a schopností spojit filozofické úvahy s aktuálními problémy své doby. Jeho povídky se vyznačují jemným humorem a kritickým pohledem na lidskou povahu a každodenní život. Nejslavnější z jeho díla jsou ale dramata *Věc Makropulos*, *Bílá nemoc* nebo *R.U.R.*, které uvedlo na scénu pojem „robot“ a upozornilo na etické otázky spojené s technickým pokrokem. Jeho myšlenky nám stále aktuálně připomínají důležitost empatie, zodpovědnosti a etiky v rozbouřeném světě. Čapkův nekompromisní postoj k totalitním režimům a snaha bránit demokracii mu vynesly mezinárodní uznání.

OSOBNOSTI A JEJICH PŘÍNOS PRO LIDOVÉ NOVINY

LIDOVÉ NOVINY

(založeny 1893 v Brně – zanikly 2024 v Praze)

Lidové noviny byly založeny jako regionální deník určený především pro moravské publikum, nezávislé a objektivní periodikum, které informovalo o politickém, kulturním a společenském dění. Po vzniku Československa v roce 1918 se noviny přestěhovaly do Prahy a začaly se profilovat jako celostátní deník s významným vlivem na intelektuální a politické diskuse v zemi. Tento vývoj byl umožněn nejen díky kvalitnímu obsahu, ale také díky inovacím v oblasti tisku a distribuce. „Lidovky“ byly nejen zdrojem aktuálních informací, ale také platformou pro širokou škálu názorů a diskusí. Publikovaly články, které se zabývaly nejen domácími politickými otázkami, ale také mezinárodními vztahy a kulturními tématy. Díky tomu se staly oblíbeným zdrojem informací pro široké vrstvy obyvatelstva, od intelektuálů po běžné občany. Kromě toho poskytovaly prostor pro literární a umělecké příspěvky, čímž se podílely na formování kulturní identity nového státu.

KAREL ČAPEK

Významně se podílel na tvorbě obsahu *Lidových novin*. Jeho příspěvky byly známé svou hlubokou humanistickou perspektivou a angažovaností v otázkách demokracie a svobody. Přispíval fejetony, eseje i politickými komentáři, které reflektovaly složité společenské a politické otázky. Jeho literární styl, charakteristický jasností a jednoduchostí vyjadřování, přispíval k tomu, že se jeho články staly oblíbenými mezi čtenáři.

JOSEF ČAPEK (1887–1945)

Malíř, grafik, spisovatel, významný představitel českého avantgardního umění. Společně se svým bratrem Karlem Čapkem se věnoval i popularizaci literatury a kultury. Je autorem světoznámého termínu "robot". Pro děti napsal a ilustroval *Povídání o pejskovi a kočičce*. Do *Lidových novin* přinesl svůj výrazný umělecký pohled. Jako malíř, ilustrátor a spisovatel obohatil noviny nejen obrazy a karikaturami, ale také literárními texty, které často zkoumaly otázky umění, kultury a lidské existence. Během druhé světové války se postavil proti nacistickému režimu, byl zatčen a zavražděn v koncentračním táboře. Jeho práce a myšlenky však zanechaly trvalý odkaz v české kultuře a umění.

FERDINAND PEROUTKA (1895–1978)

Jeden z nejvýraznějších politických komentátorů své doby, přispíval do *Lidových novin* svými hlubokými a analytickými články. Jeho komentáře se vyznačovaly precizní analýzou politických událostí a schopností srozumitelně komunikovat složité myšlenky. Peroutka se věnoval zejména otázkám demokracie, svobody a lidských práv a jeho příspěvky byly často zaměřeny na kritiku totalitních režimů a obranu demokratických hodnot. Díky své erudici a odvaze se stal jedním z nejdůvěryhodnějších hlasů novin. Po roce 1948, kdy v Československu nastoupil komunistický režim, byl Peroutka nucen emigrovat. Žil v exilu v New Yorku, kde pokračoval v novinářské činnosti a psal pro různé exilové časopisy.

EDUARD BASS
(1888–1946)

Eduard Bass, známý český humorista a spisovatel, přinesl do *Lidových novin* prvky lehkosti a humoru. Prošel všemi rubrikami. Jeho humoristické fejetony a povídky byly oblíbené pro jejich vtipnost a schopnost trefně glosovat každodenní život. Bassův přístup k humoru byl často satirický, ale zároveň laskavý, což mu umožnilo oslovit široké spektrum čtenářů. Jeho příspěvky přinášely čtenářům úlevu i zamýšlení v náročných časech. Jeho nejznámější díly jsou romány *Cirkus Humberto nebo Klapzubova jedenáctka*. Narodil se jako Eduard Schmidt, pseudonym Bass si vymyslel podle svého hlubokého a zvučného hlasu v době svého prvního vystupování v kabaretu U Bílé labutě Na Poříčí. V letech 1916–1917 byl ředitelem kabaretu Rokoko a v letech 1918–1920 ředitelem kabaretu Červená sedma.

KAREL POLÁČEK
(1892–1945)

Český spisovatel, novinář, satirik a humorista. Proslul svým osobitým literárním stylem, který kombinoval humor s tragikomičností každodenního života. Jeho díla často reflektovala život obyčejných lidí a kritizovala společenské poměry. Mezi jeho nejznámější romány patří *Muži v offsidu*, *Edudant a Francimor* a *Bylo nás pět*, které se staly klasikou české literatury. V *Lidových novinách* se věnoval zejména sociálním tématům. Jeho články a fejetony často reflektovaly problémy obyčejných lidí a kritizovaly sociální nespravedlnosti. Poláček dokázal ve svých textech spojit humor s vážnou kritikou, dodával novinám rozměr sociální angažovanosti. Jako Žid byl v roce 1943 odvezen do Terezína (přihlásil se dobrovolně do transportu poté, co do něj byla zařazena jeho životní družka) a pak transportován do koncentračního tábora v Osvětimi. Přežil transport z Osvětimi do tábora Hindenburg, účastnil se pochodu do tábora Gleiwitz, kde již neprošel selekcí a byl nacisty popraven. Ještě na Vánoce 1944 tento starší, hubený, skromný a neprůbojný pán pomohl připravit i pro ostatní spoluvězně taneční představení se zpěvem a skeči pro radost.

RUDOLF TĚSNOHLÍDEK
A VÁNOČNÍ STROM REPUBLIKY
(1882–1923)

Jeden z nejuznávanějších novinářů a autorů své doby, člen redakce *Lidových novin*, se před více než sto lety 22. prosince 1922 vypravil do lesa v Břlovicích nad Svitavou pro vánoční stromek. Blížil se Štědrý den a básník v teskné náladě doprovázený dvěma přáteli zaslechl tlumený nářek. Zvířecí? Lidský? V závěji pod vysokým smrkem objevili v šálu zamotané batole, promrzlé, hladové, plačící z posledních sil. Zahřáli dítě, jak jen bylo v dané situaci možné, a ve Svitavách pro něj našli útočiště. Děvčátko, které v lese odložila zoufalá matka, pak adoptovali brněňští starousedlíci. Rudolf byl výjimečně citlivý a vnímavý člověk, s empatií k lidem i zvířatům. To on napsal pohádku *O lišce Bystroušce*. Liduščin osud mu zosobnil žalostnou existenci tisíců sirotků a opuštěných dětí. Válka skončila teprve před rokem, tátové se často nevrátili z fronty, lidé umírali na podvýživu a strašlivou epidemii španělské chřipky. Východisko by přinesly domnělní, láskyplně vedené dětské domovy... kde ale získat peníze?

Vize děťátka umírajícího mezi lesními stromy a inspirace Dánskem, které obdivoval, mu ukázala cestu. Skandinávie měla tradici Vánočních stromů, vztyčovaných o adventu na velkých veřejných prostranstvích, u nichž se koledovalo a vybíralo na chudé a potřebné. Trvalo to dva roky, než se Rudolfovi Těsnohlídkovi podařilo prosadit svou krásnou myšlenku. Oslovil několik svých přátel, novinářů, státních úředníků a umělců a podařilo se mu přesvědčit je, aby podobná tradice vznikla i na Moravě a posléze, uchytí-li se, v celé zemi. První Vánoční strom mladé republiky ozdobili světly a vztyčili 13. prosince 1924 na náměstí Svobody v Brně. Rudolf Těsnohlídek k tomu do *Lidových novin*

napsal: „Symbol obecné nesobecké lásky svítí a září šťastným i nešťastným, bohatým i nezámožným a nikdo není na tomto světě tak chud, aby se mu nezatrpytil v zornicích odlesk vánoční hvězdy. Proto stavíme tento strom republiky. Rozžehujeme na zelených větvích světla těm, kteří trpí, těm, jejichž oči tápají dosud ve tmě hrůzy a smrti. Věřím, že by se na těchto vánočních stromech rozhořela světla. Že bychom i my, kdo chodíme nakupovat dary, položili pod ně dárek všech a všem. Postavme vánoční domy všech a všem na náměstí velkých měst republiky.“ Díky sbírce Červeného kříže pod Vánočním stromem Republiky byl 8. prosince 1928 položen základní kámen dětského domova Dagmar, který se o děti stará dodnes. Projekt Dagmar vypracoval vynikající architekt Bohuslav Fuchs, průkopník funkcionalismu; honorář odmítl. Rudolf Těsnohlídek se však otevření vysněného dětského domova nedočkal. Zastřelil se v redakci *Lidových novin* po tom, co dokončil svou denní práci, 12. ledna 1928. Na pracovním stole zůstala ležet jeho poslední báseň:

*JSEM VÁNOČNÍMU STROMU PODOBEN,
KTERÉMU NA NÁMĚSTÍ DAL JSEM Z DLAŽBY RŮST.
JAK ON JSEM ZEMĚ SYN A MILOVAL JSEM DEN,
SVÝM SRDCEM RANĚNÝM I TICHOU PROSBOU ÚST,
JAK ON JSEM VYRŮSTAL,
BYCH DOBRU JINÝCH SLOUŽIL,
AŽ VYKOUPI MNE HROB A V SVĚTLE BUDU STÁTI,
ZAS DĚTSKY NEVINNÝ, AŽ SLZY BUDOU TÁTI,
JEŽ S CIZÍCH OČÍ SETŘÍTI JSEM TOUŽIL.
MŮJ OBRAZ VRÁTÍ SE A DO SVÁTKŮ VÁM SVÍTĚ
O VLÍDNOU VZPOMÍNKU VÁS PLAŠE POPROSÍ.
TO NA SVĚT PŘIJDE BŮH A BUDE VAŠE DÍTĚ.*

TVŮRCI A HERCI

SIMONA PETRŮ

Jako dramaturgyně začínala v brněnském Divadle v 7 a půl a poté byla dramaturgyní Divadla Husa na provázku. Jako hostující dramaturgyně a dramatička spolupracovala i s mnoha dalšími divadly. Je autorkou divadelních her *Mašíni – cestou samurajů*, *PŠT!*, *Mileniny recepty* či *Zapomenutou cestou Praha–Lvov* ad. V Městských divadlech pražských má za sebou například dramaturgii inscenací *Andělé v Americe* nebo *Pan Polštář*. Stála u zrodu ukrajinského programu MDP na podporu ukrajinských umělců a ukrajinské živé kultury a v současné době je jeho stálou dramaturgyní.

JIŘÍ JELÍNEK

Autor veršovaných, prozaických i dramatických textů, režisér, herec a scénograf, který patří mezi nejúspěšnější a nejoceňovanější tvůrce divadla pro děti (cena Erik za nejlepší loutkovou inscenaci za rok 2013, hlavní cena na mezinárodním loutkářském bienále Spectaculo Interesse 2013 atd.). V roce 2000 stál u zrodu Divadla DNO, které se zformovalo okolo něj z lidí spojených stejným divadelním cítěním. Působil v královéhradeckém Klicperově divadle, brněnské Huse na provázku či pražském Minoru. Je tvůrcem komiksově postavy FAGI a frontmanem kapely BomBardák.

TEREZA LEXOVÁ

Vystudovala činoherní herectví na brněnské JAMU. Po škole působila v brněnském divadle Polárka, jehož byla několik sezón vedoucí, a podílela se na koncepci Polárky jako komunijního prostoru, mimo jiné stála u zrodu divadelního festivalu Polárkový dort. Je rovněž autorkou či spoluautorkou divadelních scénářů, dramaturgyní a herečkou. Soustředí se hlavně na tvorbu pro děti a mládež, spolupracuje s Divadlem DNO, Minorem či Divadlem Spejbla a Hurvínka.

BARBORA ČECHOVÁ

Výtvarnice a divadelní scénografka, která se ve své tvorbě zaměřuje především na divadlo pro děti a mládež. Velmi často svůj talent propůjčuje loutkovému divadlu. Pravidelně spolupracuje s režisérem Jiřím Jelínkem nebo souborem Buchty a loutky, podílela se také na inscenacích divadla Minor či divadla Polárka. Tvoří však také pro film a televizi, kreslí ilustrace a komiksy.

ZDENĚK KRÁL

Český pianista, hudební skladatel a autor dětských knih je držitelem několika ocenění za své skladby. Vystudoval konzervatoř v Teplicích a také Konzervatoř Jaroslava Ježka v Praze, na které navázal studiem na brněnské JAMU. Vytvořil hudbu k několika desítkám divadelních, filmových i rozhlasových projektů, stejně jako komorní i symfonické skladby, opery či muzikály.

MATĚJ POSPÍŠIL

Stále čerstvý fotr, stříhač, muzikant a mistr v záskoku do dálky.

TOMÁŠ ALFERI

Hudebník, herec a bývalý umělecký šéf mosteckého Divadla rozmanitostí. Hudebě se věnoval už od dětství, během gymnaziálních studií založil se svým spolužákem Studentské duo, kde hrál na klavír, také soukromě studoval hudební skladbu. V tom pokračoval i na vysoké škole, byť stále pouze soukromě, a studoval 1. lékařskou fakultu. V té době již spolupracoval s mosteckým divadlem a po dokončení školy sem nastoupil do angažmá jako hudební dramaturg, skladatel a korepétitor, a to do Divadla rozmanitostí. Působil však také jako herec, díky čemuž se dostal do kontaktu s loutkovým divadlem, jemuž se vedle skládání hudby stále věnuje.

JIŘÍ KNIHA

Divadelní a filmový herec pochází z Hradce Králové. Už od dětství tíhnul k divadlu, navštěvoval dramatický kroužek a později stál u zrodu divadla DNO. Působil v Klicperově divadle či divadle Husa na provázku, kde mimo jiné vystupoval i se svými improvizními večery. Spolupracuje s divadlem Minor či Studiem Hrdinů. Za svůj výkon v inscenaci *Jenom matky vědí, o čem ten život je* byl nominován na Cenu Thálie v kategorii Alternativní divadlo, v roce 2023 Cenu Thálie obdržel v kategorii Loutkové divadlo za ztvárnění několika rolí v inscenaci *Pětkrát kolem světa*.

TOMÁŠ MILOSTNÝ

Narodil se v Brně jako Tomáš Sýkora, v r. 2015 však přijal jméno svého dědečka Ivana Konstantina Milostného. Vystudoval JAMU, obor činoherní herectví, a od roku 1999 působil v Divadle Husa na provázku, spolupracoval často i s alternativními divadly (Divadlo Feste, Druhý Pád, Spolek sešlých). Hostoval v A studiu Rubín v autorské inscenaci Simony Petřů *Náhradní existence* inspirované osudem básníka a překladatele Jana Zábrany. Zahrál si v několika filmech a seriálech. V Městských divadlech pražských působí od roku 2019, hraje např. v inscenacích *Bílá nemoc* v režii Michala Dočekala, *Geniální přítelkyně* režiséra Mariána Amslera či *Tekoucí písky* v režii Viktorie Čermákové.

ALEXANDR STANKOV

Herec, mim a klaun, který se narodil v Praze, ale žije v Brně. Vystudoval tady obor Klaunská scénická a filmová tvorba na JAMU a už během studií se jako účinkující dostal na zahraniční divadelní festivaly, např. ve Švýcarsku nebo Vídni. Hostoval v Národním divadle Brno či v HaDivadle, je členem Spolku sešlých a působí také jako zdravotní klaun.

TOMÁŠ WEISSER

V roce 2021 dokončil studium činoherního herectví na pražské DAMU, kde absolvoval např. v roli Prospera v Shakespearově *Bouři*. Během studia hrál také ve dvou inscenacích generačního divadelního souboru Distheatranz. V Městských divadlech pražských působí od roku 2021 a hraje např. v inscenacích *Prasklej svět* či *Hamlet* v režii Michala Dočekala, *Geniální přítelkyně* režiséra Mariána Amslera nebo *Krásný nový svět slovinského* režiséra Jaši Koceliho.

JIŘÍ JELÍNEK A TEREZA LEXOVÁ
VÁNOCE U ČAPKŮ ANEB JAK KAREL A OLINKA
VAŘILI DORT CUKROVÍ

PREMIÉRA 23. 11. 2024 V DIVADLE ROKOKO
Pátá premiéra sezony 2024/25.

Program k inscenaci vydávají Městská divadla pražská.
Ředitel Daniel Přebyl.
Umělecký šéf Michal Dočekal.
Zřizovatelem je Magistrát hlavního města Prahy.
Program připravily Simona Petrů a Barbora Čechová.
Grafická úprava Jan Pekárek.

ROKOKO MĚSTSKÁ
DIVADLA
PRAŽSKÁ ABCMEDIÉ

bnt attorneys
in CEE

JAK KAREL A OLINKA VAŘILI DORT CUKROVÍ

POZVÁNKA NA
VÁNOCE
CAPKŮ

NEJVÁNOČNĚJŠÍ VEČÍREK V DIVADLE
ROKOKO

Mají milí,
moc tě nás
všechny žou
na věčnok
s překvapením.

(Nikom to
neříkej!)

Je to překvapení
pro Karla.
Nikom to ne-
říkej!

Tasě Olinka

Karloví to neříkej!

Spoj, kdo je kdo...

Tereza Lexová

Tomáš Milostný

Tomáš Alferi

Jiří Kniha

Alexandr Stankou

Tomáš Weisser

Karel Poláček

Karel Čapek

Ferdinand Beroušek

Edward Bass

Josef Čapek

Olga Schimflugová

Režie
Jiří Jelínek

Hudba
Zdeněk Král

Projekce
Matěj Pospíšil

Scénář
Tereza Lexová
Jiří Jelínek

Scéna, loutky, kostýmy
Bára Čechová

Dramaturgie
Tereza Lexová
Simona Petřů

**Úgroba loutek Kateřina Housková, Jana Pospíšilová,
Veronika Kouřilová, Michal Čech a Bára Čechová.**

